

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ
ได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี 2562
ประเภทการบริการที่เป็นเลิศ

ผลงาน : การบริการที่เป็นเลิศ เปิดโอกาสการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ชื่อผู้ประสานงาน นายวิชัยพงศ์ พงษ์เชียว ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา 5.....

สำนัก/กอง สำนักพัฒนา เบอร์โทรศัพท์ 053-328476-8 ต่อ 3516.....

เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0856255441, 0851113371 เบอร์โทรสาร 053 328494.....

e- Mail : kamolpk001@gmail.com.....

ชื่อผู้ประสานงาน นายพรชัย นุเก ตำแหน่ง หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการโครงการฯ.....

สำนัก/กอง สำนักพัฒนา เบอร์โทรศัพท์

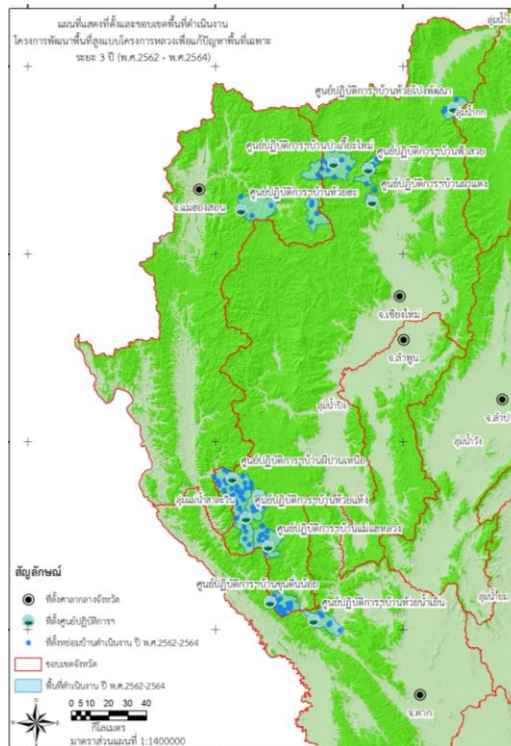
เบอร์โทรศัพท์มือถือ 084 370 0018 เบอร์โทรสาร.....

ประเด็นที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา รวมทั้งระบุประชาชนหรือผู้รับบริการที่ได้รับผลกระทบ (เป็นใคร จำนวนเท่าใด)

ประเทศไทยมีพื้นที่สูงครอบคลุมพื้นที่กว่า 67.22 ล้านไร่ ในพื้นที่ 20 จังหวัด 4,148 กลุ่มบ้าน ประชากรบนพื้นที่สูงโดยส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ 15 ชนเผ่า โดยส่วนใหญ่กระจายอยู่ในภาคเหนือ โดยจังหวัดเชียงใหม่มีประชากรชาวเขามากที่สุด ร้อยละ 25.31 ด้วยการใช้พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลและยากลำบาก ทุรกันดาร ยากต่อการเข้าถึงการรับบริการจากภาครัฐ ทำให้ประชากรขาดโอกาสทางเลือกในการดำรงชีพ ส่วนใหญ่จึงยึดถือการทำเกษตรตามวิถีดั้งเดิม ทำให้เกิดทั้งปัญหาความยากจน การบุกรุกทำลายป่า ยาเสพติด โดยเฉพาะการลักลอบปลูกฝิ่น ภารกิจที่สำคัญของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (สวพส.) อีกหนึ่งอย่าง คือ การพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงในพื้นที่ที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก ภายใต้ชื่อ **โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ** โดยมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยองค์ความรู้และขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวง แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องลักลอบปลูกฝิ่น มีกระบวนการชุมชนที่เข้มแข็ง ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูและบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ บ้านแม่แฮหลวง ต.ยางเปียง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่

เป็นพื้นที่ดำเนินงานของ สวพส. ตามมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 โดยประชากรเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง มีพื้นที่ดำเนินงานครอบคลุม 9 กลุ่มบ้าน ประชากรรวม 416 ครัวเรือน จำนวน 2,339 คน

ปัญหาสำคัญของบ้านแม่แฮหลวง คือ ปัญหาความยากจนของชาวบ้าน และการทำการเกษตรที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยพืชหลักที่มีการปลูกมากในพื้นที่ ได้แก่ พริกและมะเขือเทศ ซึ่งมีการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณสูง คิดเป็นเงินต้นทุนถึง 68,000 บาทต่อไร่ต่อปี (2556) ประกอบกับเกษตรกรขาดความรู้ในการปลูกพืชที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่มีการวางแผนการผลิตและไม่มีช่องทางการตลาดที่ดี รายรับที่เกษตรกรได้รับการจำหน่ายผลผลิตต่อไร่จึงต่ำกว่ารายจ่าย ทำให้ประสบกับภาวะความยากจนและมีหนี้สิน ส่งผลให้มีการลักลอบปลูกฝิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีการสำรวจ พ.ศ.2556/57 มีพื้นที่ปลูกฝิ่นจำนวน 189.96 ไร่ 173 แปลง นอกจากนี้ จากการใช้สารเคมีทางการเกษตรสูง ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมทั้ง ดินและแหล่งต้นน้ำ ตลอดจนสุขภาพของเกษตรกร โดยตรวจพบปริมาณสารเคมีในกระแสเลือดของเกษตรกร ในระดับที่ไม่ปลอดภัยถึงร้อยละ 80 ของจำนวนประชากร

1.2 ปัญหาที่มีขอบเขตหรือผลกระทบในระดับใด เช่น ระดับพื้นที่ หน่วยงาน ระดับภูมิภาค ระดับประเทศเป็นต้น โปรดอธิบายข้อมูลประกอบ รวมทั้งระบุประชาชนหรือผู้รับบริการที่ได้รับผลกระทบ (เป็นใคร จำนวนเท่าใด)

ปัญหาระดับพื้นที่ : ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในพื้นที่บ้านแม่แฮหลวง 9 กลุ่มบ้าน รวม 416 ครัวเรือน จำนวน 2,339 คน มีภาวะยากจน ประสบกับภาระหนี้สินจากการลงทุนปลูกพืชผัก และมีปัญหาด้านสุขภาพจากการปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตรในกระแสเลือด รวมทั้ง ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จากการปนเปื้อนของสารเคมีในดินและแหล่งน้ำมีสารเคมีปนเปื้อน เกิดมลพิษหมอกควันจากการเผาเศษพืชเพื่อเตรียมพื้นที่ปลูก และทรัพยากรป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลายเพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตรและลักลอบปลูกฝิ่น ตลอดจนปัญหาการขาดแรงงานหนุ่มสาว จากการที่มีการอพยพออกจากพื้นที่เพื่อขยายแรงงาน

ปัญหาระดับหน่วยงาน : ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย เช่น สวพส. ป.ป.ส. ฝ่ายปกครองอำเภออมก๋อย หน่วยจัดการต้นน้ำขุนแม่หาด โรงพยาบาลอำเภออมก๋อย โรงเรียนบ้านห้วยโค้ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนตำบลยางเปียง เป็นต้น ซึ่งในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จำเป็นต้องใช้งบประมาณสูง ซึ่งเป็นข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในด้าน 1) การควบคุม/แก้ไข/บริหารจัดการการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสม 2) การส่งเสริมความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้ทำการเกษตรแบบปรานีต เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเหมาะสมตามหลักวิชาการ 3) การควบคุม ป้องกัน แก้ไขการลักลอบปลูกฝิ่นและพืชเสพติดชนิดอื่นๆ 4) การแก้ไขปัญหาภาวะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่จากการใช้สารเคมีทางการเกษตร และการบำบัดรักษาการเสพยาเสพติด

ปัญหาในระดับภูมิภาค : หากไม่มีกระบวนการป้องกันแก้ไขปัญหาเรื่องสารเคมีและการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำประชาชนในภูมิภาคเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบนและภาคกลาง จะได้รับผลกระทบในด้านสุขภาพจากการบริโภคผลผลิตเกษตรและน้ำที่มีสารเคมีปนเปื้อน และในระยะยาวจะเกิดปัญหาภาวะภัยแล้ง จากการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าต้นน้ำในเขตพื้นที่บ้านแม่แฮหลวง ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดลำน้ำสาขาของลำน้ำแม่ตื่น ซึ่งเป็นต้นน้ำที่ไหลลงสู่เขื่อนภูมิพลแหล่งต้นน้ำสำคัญของประเทศ รวมทั้ง ปัญหายาเสพติดที่จะมีการแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางเป็นปัญหาในระดับภูมิภาค

ปัญหาในระดับประเทศ : 1) ปัญหาหมอกควันจากการเผาทำลายเศษพืชของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตร ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ เช่น ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก และผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจ รวมทั้ง บดบังทัศนวิสัย และเป็นอุปสรรคในการคมนาคมและขนส่ง 2) การบริโภคพืชอาหารที่ไม่ปลอดภัย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทำให้เกิดพิษแบบเรื้อรังที่อาจส่งผลต่อการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายและทำให้เกิดโรคร้ายแรง โดยผลผลิตพริกและมะเขือเทศจากพื้นที่บ้านแม่แฮหลวง ซึ่งมีปริมาณการใช้สารเคมีสูงจากการที่เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ส่งไปจำหน่ายให้แหล่งรับซื้อหรือตลาดค้าส่งพืชผักทั้งในเขตภาคเหนือและตลาดหลักของประเทศ คือ ตลาดไท และสี่มุมเมือง เป็นปริมาณเฉลี่ยปีละ 500,000 กิโลกรัม และกระจายไปสู่ผู้บริโภคทั่วประเทศ 3) ปัญหายาเสพติด ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่สำคัญของประเทศ ซึ่งต้องเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากในการแก้ไขปัญหา

ปัญหาในระดับนานาชาติ : ปี พ.ศ.2547 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ถอนชื่อประเทศไทยออกจากประเทศที่เป็นผู้ผลิตฝิ่นและลำเลียงยาเสพติดรายสำคัญ เพราะมีพื้นที่ปลูกฝิ่นต่ำกว่าเกณฑ์ คือ ไม่เกิน 1,000 hectare หรือ 6,250 ไร่ รวมทั้งสหประชาชาติได้ยอมรับให้การพัฒนาทางเลือกตามแนวทางโครงการหลวงของประเทศไทย เป็นแนวทางของสหประชาชาติที่สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นทางเลือกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่จากการเฝ้าระวังและติดตามการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูง ในระยะปี พ.ศ.2547-2552 ของสำนักงาน ป.ป.ส. พบแนวโน้มสถานการณ์พื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่นเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มจาก 744 ไร่ ในปีพ.ศ.2547/48 เป็น 1,319 ไร่ ในปีพ.ศ.2551/52 โดยในพื้นที่บ้านแม่แฮหลวง พบพื้นที่ลักลอบปลูกฝิ่นในปีพ.ศ.2551/52 จำนวน 54.71 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 189.96 ไร่ ในปีพ.ศ.2556/57 (ป.ป.ส., 2561)

จึงต้องมีมาตรการเชิงรุกในการควบคุมและแก้ไขปัญหาการลักลอบปลูกพืชเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาชื่อเสียงของประเทศไทยในสายตาของนานาชาติ นอกจากนี้ ปัญหามลพิษทางอากาศกำลังเป็นภัยคุกคามผู้คนทั่วโลก

ประเด็นที่ 2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการนำไปปฏิบัติ/โอกาสในการพัฒนา

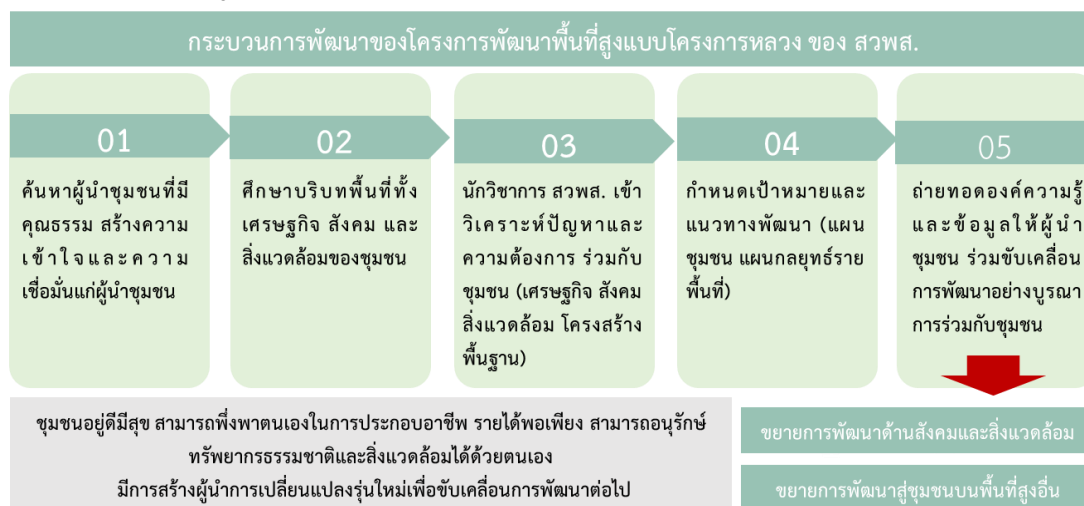
2. อธิบายแนวคิด/นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา หรือโอกาสในการพัฒนาจากปัญหา โดยเน้นแนวคิด/นวัตกรรมที่มีความแตกต่างจากหน่วยงานอื่นๆ หรือหน่วยงานในสังกัดเดียวกันแต่ต่างพื้นที่

ภารกิจหลักที่สำคัญของ สวพส. คือ การพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงให้อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนและสมดุลในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการดำเนินงานและองค์ความรู้ของมูลนิธิโครงการหลวง ซึ่งประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นบนพื้นที่สูงมาเป็นเวลากว่า 50 ปี และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาส่งเสริมให้ประชาชนใช้เป็นหลักในการดำรงชีพบนฐานองค์ความรู้ มุ่งมั่นส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ภายใต้ระบบการเพาะปลูกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน สนับสนุนการพัฒนาแบบบูรณาการของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและประเทศ

สวพส. จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการประจำในพื้นที่ปฏิบัติการทุกแห่ง รวมทั้งพื้นที่บ้านแม่แฮหลวง เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมในการให้บริการอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องแก่ชุมชน ทั้งในด้านวิชาการวิจัยและพัฒนา และในการดำรงชีพของชุมชนตามความเหมาะสม โดยมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำศูนย์ 2 คน ซึ่งปฏิบัติงานด้วยความศรัทธาในองค์กรและงานของตน มีความตั้งใจ มุ่งมั่น เข้าใจแนวทางและวิธีการดำเนินงานเป็นอย่างดี ทำหน้าที่บริหารจัดการในการนำผลสำเร็จหรือองค์ความรู้ของโครงการหลวงไปสู่ชุมชน ขับเคลื่อนการพัฒนาให้สำเร็จตามเป้าหมาย คือ ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และขับเคลื่อนการพัฒนาได้ด้วยชุมชนเอง

แม้ว่าในการปฏิบัติงานจะต้องเผชิญกับอุปสรรค ความท้าทาย และความเสี่ยงในด้านต่างๆ หลายประการ อาทิ ภาษาชนเผ่า พื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารยากลำบาก ขาดแคลนการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น ถนน ไฟฟ้า และการบริการภาครัฐ และที่สำคัญได้แก่ปัญหายาเสพติด สวพส. ได้ศึกษาวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ สาเหตุของปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อจัดทำแผนชุมชน และกำหนดแผนกลยุทธ์รายพื้นที่ในการบริหารจัดการกับปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ รวมทั้งวางแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อให้ภารกิจบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ โดยการพัฒนาเกษตรกรผู้นำในพื้นที่ ซึ่งพูดภาษาเดียวกันและได้รับการยอมรับจากชุมชน ให้เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ในการผลักดันงานพัฒนา สร้างความศรัทธาและความไว้วางใจของชุมชน และประสานพลังความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทุกภาคส่วนในการปฏิบัติงาน โดยมีส่วนร่วมของชุมชน

แนวคิดวิธีการสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนา ได้แก่

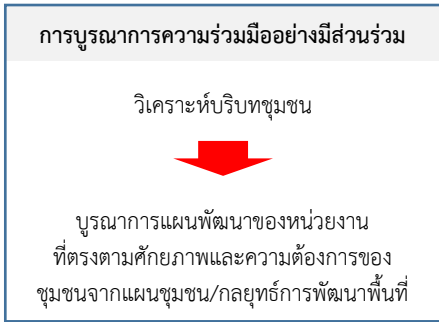
การพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายให้มีความอยู่ดีมีสุข ด้วยการวิจัยและพัฒนาตามแนวทางโครงการหลวงและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย

1. การส่งเสริมอาชีพทางเลือกที่เหมาะสม เน้นความปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีรายได้ที่มั่นคง และ เลิกการปลูกฝิ่น โดยรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของชุมชน
2. การพัฒนาศักยภาพผู้นำในพื้นที่เพื่อบริหารจัดการชุมชนแบบพึ่งพาตนเอง
3. การพัฒนาสถาบันเกษตรกรเพื่อพึ่งพาตนเองอย่างครบวงจรและขยายงานส่งเสริมแก่เกษตรกรในพื้นที่ อย่างทั่วถึง
4. การขยายองค์ความรู้โดยการพัฒนาเกษตรกรปราชญ์เป็นผู้รู้และแบบอย่างในการกระจายความรู้
5. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ป่าต้นน้ำให้สมบูรณ์ ร่วมกับส่งเสริมการใช้พื้นที่ทำกินอย่าง เหมาะสมตามหลักวิชาการ
6. การเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการจากหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่ผ่านแผนชุมชนและแผน กลยุทธ์รายพื้นที่

3. อธิบายวิธีการนำไปปฏิบัติ ว่ามีกระบวนการหรือขั้นตอนอย่างไร มีกลุ่มหรือภาคส่วนใดเข้ามาเกี่ยวข้องในขั้นตอน ใดบ้าง อย่างไร

การดำเนินการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างสมดุลทุกมิติ โดยชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ ความรู้โครงการหลวงและผลงานวิจัยซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ด้วยหลักวิชาการส่งเสริมและกระบวนการมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วน เพื่อให้ชุมชนอยู่ดีมีสุข โดยอาศัยมิติการพัฒนา 4 ข้อดังนี้

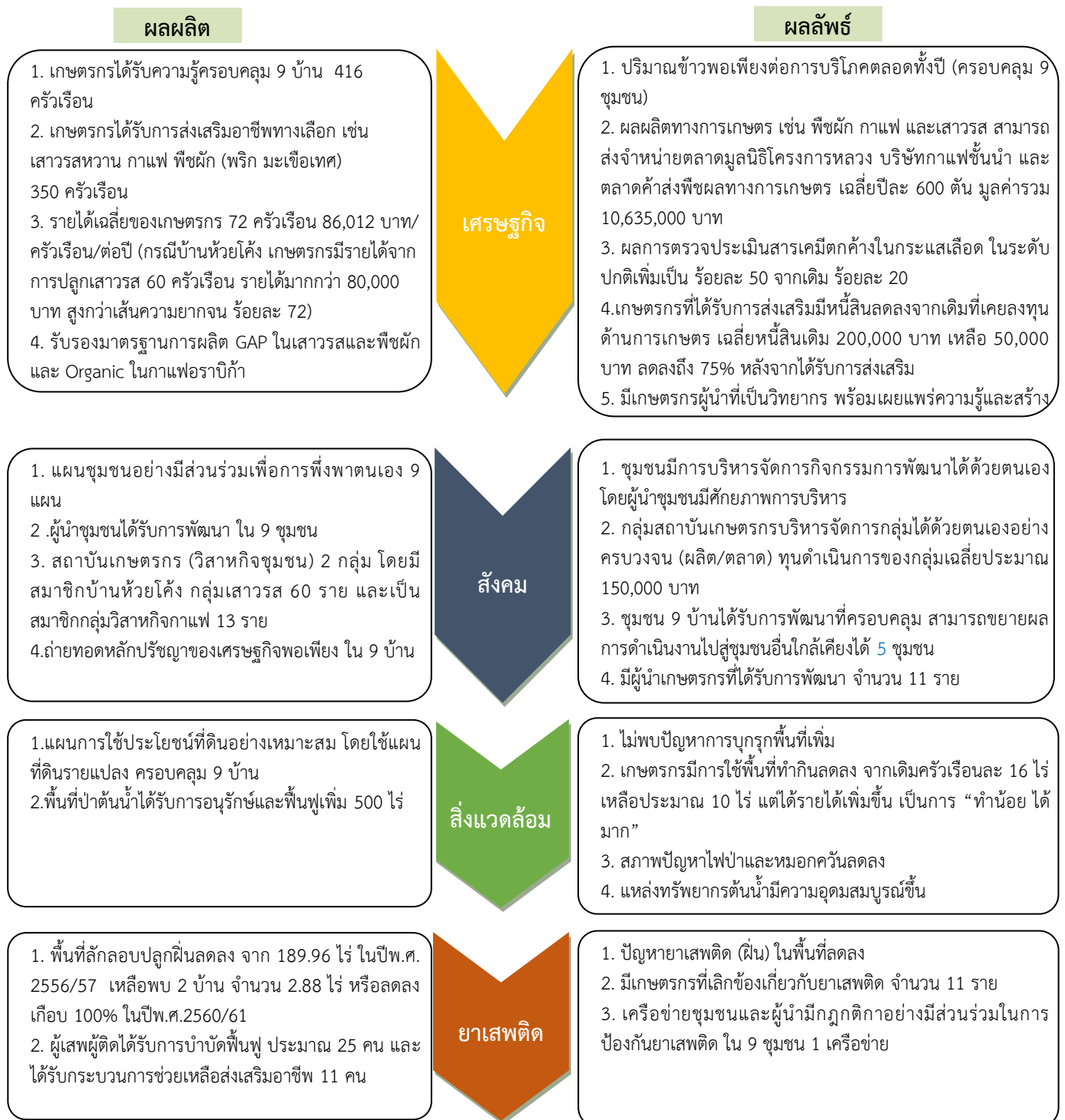
<p>การพัฒนาเกษตรกรและส่งเสริมอาชีพ</p> <p>วิเคราะห์บริบทชุมชน</p> <p>↓</p> <p>ถ่ายทอดความรู้</p> <p>↓</p> <p>ส่งเสริมอาชีพและตลาด</p>	<p>เกษตรกร สะท้อนปัญหา ความต้องการ ร่วมกำหนด วางแผน และลงมือปฏิบัติ ร่วมกับเจ้าหน้าที่</p> <p>สวพส. สร้างความเข้าใจกับผู้นำชุมชน สร้างความเชื่อมั่น และร่วมกับผู้นำในการ วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ถ่ายทอดความรู้/ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาแก่ เกษตรกรและองค์กรชุมชน/พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร</p> <p>หน่วยงาน สนับสนุนกิจกรรมภายใต้ภารกิจ แผนงานที่เกี่ยวข้องตามแผนแม่บท (กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมชลประทาน)</p>
<p>การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน</p> <p>วิเคราะห์บริบทชุมชน</p> <p>↓</p> <p>จัดทำแผนชุมชน</p> <p>↓</p> <p>สร้างกลุ่มและพัฒนาสถาบันเกษตรกร</p> <p>↓</p> <p>ส่งเสริมการค้าเชิงตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>เกษตรกร ให้ข้อมูล ร่วมเป็นกรรมการให้ความคิดเห็น ร่วมสร้างกติกา</p> <p>สวพส. เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้/ส่งเสริมความรู้จากการศึกษาดูงานพื้นที่ ต้นแบบ แหล่งเรียนรู้/สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่เกษตรกรและองค์กร ชุมชน/พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร</p> <p>หน่วยงาน วิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา เสริมทักษะและร่วมฝึกปฏิบัติ (มูลนิธิ โครงการหลวง กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาชุมชน องค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่น)</p>
<p>การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>วิเคราะห์บริบทชุมชน</p> <p>↓</p> <p>กำหนดขอบเขตการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม</p> <p>↓</p> <p>กิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ อย่างมีส่วนร่วม</p>	<p>เกษตรกร ร่วมจัดทำแผนที่ดินรายแปลง ร่วมสำรวจและสร้างมาตรการ</p> <p>สวพส. เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดความรู้/ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาแก่เกษตรกรและ องค์กรชุมชน/พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร</p> <p>หน่วยงาน สนับสนุนกิจกรรมภายใต้ภารกิจ แผนงานที่เกี่ยวข้องตามแผนแม่บท (กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมทรัพยากรน้ำ)</p>

สภาพส.	ประสานการดำเนินงาน รวบรวม และวิเคราะห์ ข้อมูล ร่วมหารือกับ คณะกรรมการในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด บนฐานข้อมูลชุด เดียวกัน
หน่วยงาน	ดำเนินงานพัฒนาร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และปัญหา ยาเสพติด (20 หน่วยงานตามแผนแม่บทฯ)

ประเด็นที่ 3 ผลผลิต/ผลลัพธ์ เชิงประจักษ์

4. ผลผลิตและผลลัพธ์ที่สำคัญจากการดำเนินโครงการคืออะไร อธิบายให้ชัดเจนในเชิงสถิติ รวมทั้งแสดงตัวชี้วัดที่ ในการวัดความสำเร็จของโครงการ

1. ชุมชนได้รับการส่งเสริมการพัฒนาจากหน่วยงานภาคี ตั้งแต่ปีพ.ศ.2553 เป็นต้นมา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ดีขึ้น (อบต.ยางเปียง มูลนิธิรักษไทย สำนักงาน ปปส.)

2. ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น 1) ถนนเพื่อการลำเลียงผลผลิต ครอบคลุม 9 กลุ่มบ้าน 2) ระบบไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและไฟฟ้าพลังน้ำ 3 กลุ่มบ้าน ระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ 9 กลุ่มบ้าน 3) ระบบชลประทานเพื่อการเกษตร 3 กลุ่มบ้าน และแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มีความเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ ทั้ง 9 กลุ่มบ้าน

โครงสร้างพื้นฐาน

1. การผลิต การตลาด และการเข้าถึงบริการจากภาครัฐได้ดีขึ้น

2. คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้น สารเคมีลดลง หนี้สินลด รายได้เพิ่ม สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ชาวชนกลับภูมิลำเนา

5. ประโยชน์ที่ประชาชน/ผู้รับบริการได้รับจากโครงการ มีอะไรบ้าง

ด้านเศรษฐกิจ

1) ประชาชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพ ด้านความรู้จากองค์ความรู้ของโครงการหลวง และผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง รวมทั้งได้รับการส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ครอบคลุม 9 กลุ่มบ้านเป้าหมาย เกษตรกรมากกว่า 350 ครัวเรือน และมีการขยายองค์ความรู้ผ่านผู้นำเกษตรกร (เกษตรกรปราดเป็รื่อง) 11 ราย

2) รายได้ของเกษตรกรต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากเดิมก่อนเข้าดำเนินการปีพ.ศ.2552 เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปีที่ 43,162 บาท เพิ่มเป็น 86,012.11 บาท ต่อครัวเรือนต่อปี ในปีพ.ศ.2561

3) การใช้สารเคมีลดลงในการผลิตพืชผัก จากเดิมมีค่าใช้จ่ายสารเคมี 68,000 บาทต่อไร่ต่อปี ลดลงเหลือ 40,000 บาทต่อไร่ต่อปี โดยใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทน และนำมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดี (GAP) และเกษตรอินทรีย์ (Organic) เป็นข้อกำหนดในการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง

4) ผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่มีความปลอดภัยจากมาตรฐานการผลิตแบบ GAP ในเสาวรส และกาแพ 77 ราย ได้รับการรับรองจากมูลนิธิโครงการหลวง กรมวิชาการเกษตร และผลผลิตกาแพอินทรีย์ ซึ่งทำให้ผลผลิตมีมูลค่าสูงขึ้น และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น

5) เกษตรกรมีการรวมกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มสถาบันเกษตรกร จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อการจำหน่ายผลผลิต เป็นนิติบุคคลที่สามารถดำเนินงานและมีผลประกอบการหมุนเวียนที่เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกราย

ด้านสังคม

1) ชุมชน 9 กลุ่มบ้าน ได้รับการส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชน และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการขอรับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ผู้นำชุมชน 9 กลุ่มบ้าน ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการชุมชน มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และมีแปลงเรียนรู้ที่สามารถเป็นต้นแบบแก่ชุมชนอื่นๆ

3) ชุมชน 9 กลุ่มบ้าน ได้รับการส่งเสริมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถ่ายทอดองค์ความรู้การบริหารจัดการที่จำเป็น เช่น การลดค่าใช้จ่าย การทำบัญชีรายรับรายจ่าย การออมเงิน และการอบรมอาชีพในครัวเรือน เป็นต้น

ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ชุมชน 9 กลุ่มบ้าน มีการจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยใช้แผนที่ดินรายแปลง ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการส่งเสริมการปรับระบบพื้นที่ทำการเกษตรอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะทำให้การวางแผนกิจกรรมการส่งเสริม เป็นไปอย่างเหมาะสมกับพื้นที่อย่างยั่งยืน

2) ป่าต้นน้ำและแหล่งน้ำในพื้นที่ได้รับการอนุรักษ์ ส่งผลให้มีพื้นที่ป่าและแหล่งน้ำเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ในครัวเรือนและการเกษตร

ด้านการแก้ปัญหาเสพติด

- 1) ปีพ.ศ.2560/61 พื้นที่บ้านแม่แฮหลวง 9 กลุ่มบ้าน ไม่พบพื้นที่ปลูกฝิ่นในเขตรับผิดชอบรัศมี 3 กิโลเมตร
- 2) เกษตรกรกลุ่มที่ติดฝิ่นและยาเสพติดชนิดอื่น ได้รับการบำบัด รักษา พื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย รวมทั้งเกิดกระบวนการยอมรับให้กลับคืนสู่ชุมชน ตลอดจนได้รับการช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของผู้ผ่านการบำบัดและครอบครัวผู้ผ่านการบำบัด 11 ราย ไม่กลับไปเสพซ้ำ มีอาชีพพื้นฐาน ครอบครัวร่วมเป็นสมาชิกในโครงการ
- 3) กลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาเสพติด ได้รับการส่งเสริมกิจกรรมให้ห่างไกลยาเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มยุวเกษตรกรได้รับการส่งเสริมหลักสูตรอาชีพขั้นพื้นฐานจากโครงการฯ ร่วมกับสถานศึกษาในพื้นที่ดำเนินการ รวม 5 กลุ่ม

ด้านการบูรณาการความร่วมมือ

- 1) ชุมชนได้รับการส่งเสริมการพัฒนาจากหน่วยงานภาคี ตั้งแต่ปีพ.ศ.2553 เป็นต้นมา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่ดีขึ้น
- 2) ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น 1) ถนนเพื่อการลำเลียงผลผลิต ครบ 9 กลุ่มบ้าน 2) ระบบไฟฟ้าส่วนภูมิภาคและไฟฟ้าพลังน้ำ 3 กลุ่มบ้าน ระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ 9 กลุ่มบ้าน 3) ระบบชลประทานเพื่อการเกษตรใน 3 กลุ่มบ้าน ซึ่งมีปริมาณเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ ทั้ง 9 กลุ่มบ้าน

6. มีการประเมินผลที่เป็นทางการจากหน่วยงานเองหรือหน่วยงานภายนอกหรือไม่ ผลเป็นอย่างไร

1) การวิจัยและประเมินผลหมู่บ้าน/ ชุมชนที่มีปัญหาการปลูกฝิ่นซ้ำซาก: พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน, 2552 โดย สวพส. พบว่า รายได้ของเกษตรกรต่อครัวเรือน ก่อนเข้าดำเนินการมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 43,162 บาท เมื่อเทียบในปีพ.ศ.2561 การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ.2557-2561), 2561 โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นต่อครัวเรือนเป็น 86,012.11 บาท หรือมากขึ้นเป็นสองเท่า

2) การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการที่เป็นเกษตรกรบนพื้นที่สูงพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่การปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จากคะแนนเต็ม 5 พบว่า

ประเด็น	ระดับ	ผลการสำรวจความพึงพอใจ
1. ความพึงพอใจในการให้บริการภาพรวมของเกษตรกร	พอใจมาก คะแนนเฉลี่ย 4.22	- การให้บริการที่อยู่ในระดับ “พอใจมาก” 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดหรือส่งเสริม (คะแนนเฉลี่ย 4.30) และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (คะแนนเฉลี่ย 4.31) - เกษตรกรมีความพึงพอใจรายการกิจกรรมอยู่ในระดับ “พอใจมาก” 2 กิจกรรม ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เรื่องกาแฟ ด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.31 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เรื่องไม้ผล 4.27
2. ความเชื่อมั่นฯ ของเกษตรกรในการให้บริการในภาพรวม	มาก คะแนนเฉลี่ย 4.02	โดยมีความเชื่อมั่นฯ ในประเด็นต่างๆ ในระดับ “มาก” ดังนี้ - ด้านธรรมาภิบาล (คะแนนเฉลี่ย 4.07) - ด้านการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.98

3) เกษตรกรมองภาพลักษณ์ของ สวพส. มากที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้

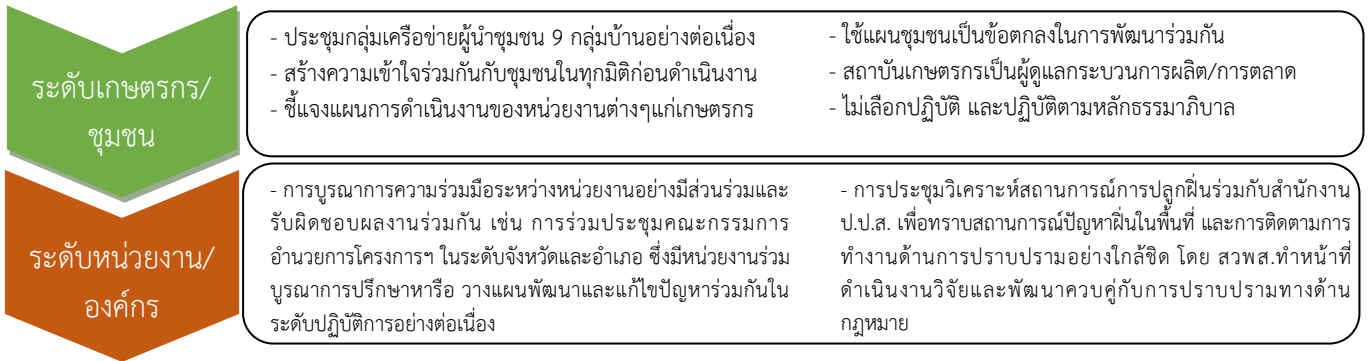
- มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ร้อยละ 10.91
- สอนเข้าใจง่าย ร้อยละ 10.23
- มีความรับผิดชอบ ร้อยละ 9.55

4) ความคิดเห็นของเกษตรกรในพื้นที่บ้านแม่แฮหลวงเรื่องจุดเด่นของการดำเนินงาน คือ

- (1) เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ ให้การช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกอย่างเท่าเทียมกัน
- (2) มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างตรงไปตรงมา
- (3) เจ้าหน้าที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน
- (4) เจ้าหน้าที่ทำงานด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้รับบริการ

7. มีแนวทางการจัดการผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการอย่างไร

เจ้าหน้าที่โครงการร่วมวิเคราะห์กับผู้นำชุมชนเตรียมวิธีการจัดการกับผลกระทบหรือปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และได้นำแนวทางดังกล่าวบรรจุเป็นกิจกรรมไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 2 ระดับ คือ

ประเด็นที่ 4 ความยั่งยืนของโครงการ

8. มีการดำเนินการ/แผนในการขยายผลโครงการไปยังหน่วยงานหรือพื้นที่อื่นๆ อย่างไร

การดำเนินงานมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การสร้างชุมชนต้นแบบการเรียนรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านแม่แฮหลวง เพื่อเป็นที่เรียนรู้ ศึกษา ดูงาน ขยายองค์ความรู้และความสำเร็จ ดังนี้

1) ขยายผลโครงการไปยังหน่วยงานร่วมบูรณาการในระดับอำเภอ ในพื้นที่อำเภออมก๋อย โดยการขยายองค์ความรู้และผลการดำเนินงานที่เป็นผลงานเชิงประจักษ์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไปยังหน่วยงานร่วมบูรณาการในระดับอำเภอ ในพื้นที่อำเภออมก๋อย ผ่านกระบวนการประชุมคณะกรรมการโครงการฯ ระดับอำเภอ และการสร้างความเป็นเจ้าของโดยการมีส่วนร่วมในผลการดำเนินงาน โดยหน่วยงานอื่นสามารถนำผลงานขยายไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

2) ขยายผลโครงการไปยังพื้นที่ชุมชนอื่น ๆ ในเขตอำเภออมก๋อย โดยขยายองค์ความรู้เรื่องการลดการใช้สารเคมี การทำการเกษตรประณีต อาชีพทางเลือกอื่น เช่น การปลูกไม้ผล การแก้ไขปัญหาฝิ่น การใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม กลุ่มสถาบันเกษตรกร และการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ไปยังพื้นที่ชุมชนอื่น ๆ ในเขตอำเภออมก๋อย ที่ยังไม่มีโครงการพัฒนาของ สวพส. เช่น ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย โดยผ่านกลไกคณะกรรมการระดับอำเภอ คณะทำงานระดับตำบลและชุมชน การศึกษาดูงานของผู้นำชุมชนและนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ การถ่ายทอดความรู้โดยเจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้นำในพื้นที่บ้านแม่แฮหลวง และการสร้างเครือข่ายการพัฒนาในระดับอำเภอ ในเขตอำเภออมก๋อย รวมทั้ง การพัฒนากลุ่มบูรณาการเจ้าหน้าที่ สวพส. ในการร่วมดำเนินกิจกรรม

3) ขยายผลโครงการไปยังชุมชนบนพื้นที่สูงอื่น ๆ โดยนำองค์ความรู้โครงการหลวงไปขยายผลสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงอื่นๆ เพื่อให้ชุมชนอยู่ดีมีสุขอย่างทั่วถึง โดยการวิจัยและพัฒนาทุกมิติที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม สร้างอาชีพทางเลือกทดแทนการปลูกฝิ่นที่ประสบความสำเร็จ และการลดใช้สารเคมีในการเกษตรอย่างยั่งยืน รวมทั้ง จัดการศึกษา ดูงานให้แก่ชุมชนอื่นๆ ถ่ายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้การพัฒนา และพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร โดยวิทยากรเกษตรกรผู้นำจากพื้นที่บ้านแม่แฮหลวง

9. อธิบายผลงานว่ามีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติอย่างไร

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ บ้านแม่แฮหลวง ต.ยางเปียง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ มีกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวม (Inclusive) ครอบคลุมและเชื่อมโยงทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวพระราชดำริการจัดตั้งโครงการหลวง และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนในระดับเกษตรกร ชุมชน ภูมิภาค และ

ประเทศ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของ องค์การสหประชาชาติ (เป้าหมายที่ 17)

ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม	ด้านสิ่งแวดล้อม
<p>1 ขจัดความยากจน</p> <p>เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น</p>	<p>4 ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้</p> <p>ถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงและ ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้จริงให้แก่ชุมชน</p>	<p>6 จัดการน้ำอย่างยั่งยืนและพร้อมใช้สำหรับทุกคน</p> <p>ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ป่าต้นน้ำ และแหล่งน้ำในพื้นที่ได้รับการอนุรักษ์ ส่งผลให้มีพื้นที่ป่า และแหล่งน้ำเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์</p>
<p>2 ส่งเสริมความอดอยากและลดความไม่เสมอภาคทางอาหาร</p> <p>ผลผลิตทางการเกษตร มีมาตรฐานการผลิตแบบ GAP</p>	<p>5 สร้างความเท่าเทียมทางเพศลดรอยแตกเชิงเพศ</p> <p>ส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตรให้แก่บ้านเกษตรกร เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาและหัตถกรรมชนเผ่า และเป็นการเสริมรายได้ให้แก่ครัวเรือน</p>	<p>7 พลังทดแทนที่ยั่งยืน</p> <p>ส่งเสริมการสร้างฝายชะลอน้ำขนาดเล็กเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน</p>
<p>3 ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน</p> <p>ชุมชนมีความกินดีอยู่ดี</p>	<p>10 ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ</p> <p>ส่งเสริมการเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นสถานที่เรียนรู้ให้แก่หน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ</p>	<p>12 ส่งเสริมรูปแบบการบริโภคที่ยั่งยืน</p> <p>บริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้สารเคมีทางการเกษตรลดลง</p>
<p>8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน</p> <p>ส่งเสริมการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกรเพื่อความมั่นคงและเติบโตทางเศรษฐกิจในชุมชนอย่างยั่งยืน</p>	<p>11 สร้างเมืองและการตั้งถิ่นฐานที่ยั่งยืน</p> <p>เกษตรกรกลุ่มที่ติดดินและยาเสพติด ได้รับการบำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของจากยาเสพติดของชุมชน</p>	<p>13 ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อปกป้องสภาพภูมิอากาศ</p> <p>วิจัยพันธุ์พืชที่ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ โดยใช้พื้นที่ของเกษตรกรเป็นแปลงทดลอง และเกษตรกรเป็นผู้ช่วยร่วมงานวิจัย</p>
<p>9 ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนและนวัตกรรม</p> <p>สร้างผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง</p>	<p>16 ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบบยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน</p> <p>แผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน</p>	<p>14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน</p> <p>อนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำบนพื้นที่สูงของประเทศ ส่งผลต่อระบบนิเวศในแม่น้ำลำคลอง และทะเล</p>
<p>16 ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบบยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน</p> <p>ชุมชนมีการบริหารจัดการด้วยตนเองโดยผู้นำชุมชน</p>		<p>15 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก</p> <p>วางแผนใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม ด้วยแผนที่ใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลงให้จำแนกพื้นที่ป่าอนุรักษ์พื้นที่ฟู พื้นที่ทำกินอย่างชัดเจน</p>

การบริการที่เป็นเลิศ เปิดโอกาสการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. ผลลัพธ์การดำเนินงานโครงการ

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านแม่แหหลวง ตำบลยางเปียง อำเภอมวกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนโดยอาศัยองค์ความรู้และขยายผลความสำเร็จของโครงการหลวงแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องลักลอบปลูกฝิ่น มีกระบวนการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูและมีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม เกิดผลลัพธ์การดำเนินงานเชิงประจักษ์ ดังนี้

1.1 สร้างอาชีพการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรได้รับองค์ความรู้ด้านการเกษตรแบบประณีตตามแนวทางโครงการหลวง ทำให้เกษตรกรสามารถส่งผลผลิตจำหน่ายตลาดมูลนิธิโครงการหลวง บริษัทกาแฟชั้นนำ และตลาดค้าส่งพืชผลทางการเกษตรในปี 2561 เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน เพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่า จากเดิม 43,162 บาท เพิ่มเป็น 86,012.11 บาท โดยเป็นรายได้ภาคการเกษตร 50,672.11 บาท และนอกภาคการเกษตร 35,340 บาท หนี้สินครัวเรือนลดลงถึง 75% จากหนี้สินเดิมเฉลี่ยครัวเรือนละ 200,000 บาท เหลือเพียง 50,000 บาท (ที่มา: โครงการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2557-2561)

	2560	2561	2562 (ต.ค.61-มี.ค.62)
รายได้ จากพืชส่งเสริม 6 ชนิดพืช (ล้านบาท)	10.59	12.03	8.69
ปริมาณสารเคมีที่ใช้สารเวช พริก มะเขือเทศ (ประเภทสารกำจัดวัชพืช สารเคมี ป้องกันกำจัดโรคพืช สารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืช) (ปริมาณและมูลค่า)	32 ลิตร/ไร่ 8,960 บาท	25 ลิตร/ไร่ 7,000 บาท	13 ลิตร/ไร่ 3,640 บาท
ปริมาณปุ๋ยเคมี (ปริมาณและ มูลค่า)	1,800 กก./ไร่ 36,000 บาท	1,650 กก./ไร่ 33,000 บาท	800 กก/ไร่ 16,000 บาท

สวพส. มีโครงการส่งเสริมเน้นหนักให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิถีทำการเกษตร ให้เป็นแบบประณีตและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ปี 2558 เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิต และส่งผลดีต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค โดยสนับสนุนการใช้สารชีวภัณฑ์ (Bio-product) จากงานวิจัยทดแทนการใช้สารเคมี ร่วมกับการส่งเสริมการผลิตในระบบการปฏิบัติทาง

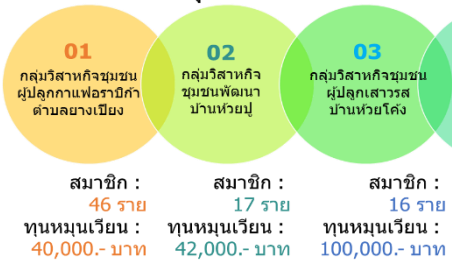
การเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice - GAP) และการเกษตรอินทรีย์ (Organic) ซึ่งจากการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกรมีการลดปริมาณการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีลงตามลำดับ เมื่อเทียบผลปี 2560 และปี 2561 นอกจากนี้ ผลการตรวจสารเคมีตกค้างในกระแสเลือดของเกษตรกร พบว่าอยู่ในระดับปกติ ร้อยละ 50 จากเดิมตรวจพบในระดับที่ไม่ปลอดภัย ร้อยละ 80 ของเกษตรกรทั้งหมดที่ได้รับการส่งเสริม

1.2 ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้

การส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และชุมชนมีความเข้มแข็ง เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน โดยพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน 9 ราย 9 กลุ่มบ้าน ในการบริหารจัดการชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนจัดการประชุมขับเคลื่อนและติดตามความก้าวหน้าการพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาและยกระดับการพัฒนาในชุมชนได้เอง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำและใช้แผนชุมชนจากการมีส่วนร่วมของชุมชน 416 ครัวเรือน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณประจำปี ส่งผลให้แผนงานและกิจกรรมการพัฒนาในบ้านแม่แหหลวง ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานต่างๆ มีความชัดเจน และสามารถขยายผลการดำเนินงานไปสู่ชุมชนใกล้เคียงนอกเหนือจากพื้นที่เป้าหมายอีก 5 กลุ่มบ้าน ในอำเภอมวกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ กลุ่มบ้านขุนสอง กลุ่มบ้านแม่ลานหลวง กลุ่มบ้านแม่ลานน้อย กลุ่มบ้านโป่ง และกลุ่มบ้านแม่ระอาโน

กลุ่มสถาบันเกษตรกร

จัดตั้งกลุ่มสถาบันเกษตรกร 3 กลุ่ม มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มอย่างครบวงจรโดยมีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ขับเคลื่อน ตั้งแต่การพัฒนา ด้านผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพ และจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มรวม 182,000 บาท

1.3 พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

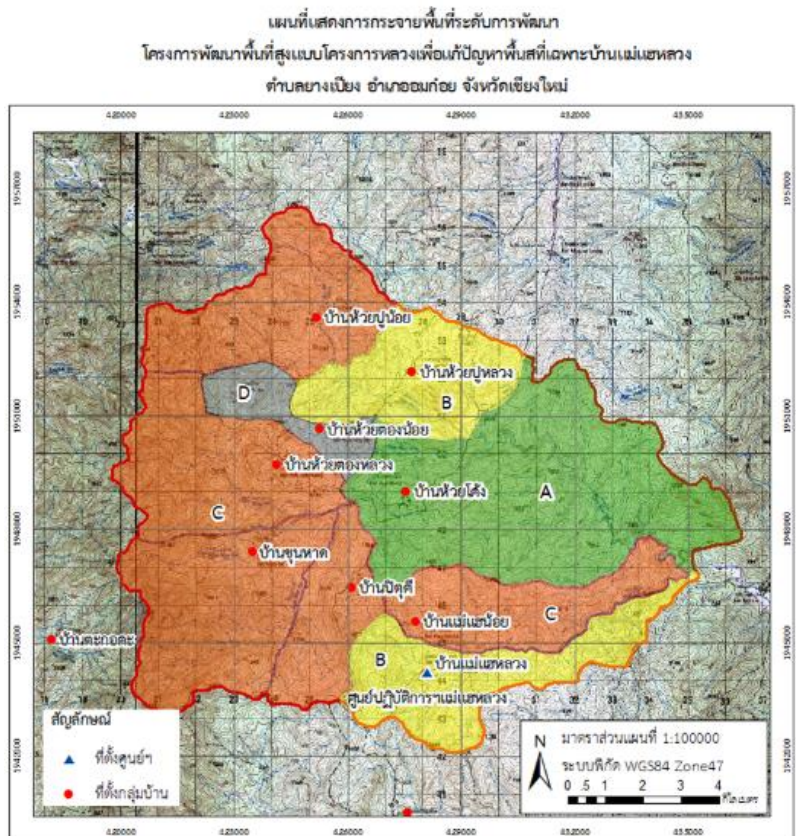
พัฒนาความรู้และส่งเสริมการใช้แผนที่ที่ดินรายแปลงเป็นเครื่องมือในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร เพื่อกำหนดพื้นที่ทำกินให้ชัดเจน ลดปัญหาการรุกล้ำพื้นที่ป่าเพื่อขยายที่ทำกินในพื้นที่ 437 แปลง 2,403 ไร่ สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินจากเดิมเฉลี่ยครัวเรือนละ 16 ไร่ เหลือ 10 ไร่ คั้นพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้กลับเป็นแหล่งทรัพยากรต้นน้ำที่ได้รับการฟื้นฟูให้มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น 100 ไร่ ด้วยการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เช่น ปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูแหล่งต้นน้ำลำธาร สร้างฝายชะลอน้ำ สร้างแนวกันไฟป่า ปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น

1.4 พัฒนาระบบการชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด

พัฒนาระบบการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติดในแม่แฮหลวง จำนวน 11 ราย โดยสนับสนุนพันธุ์สุกรพร้อมอาหาร ส่งเสริมการปลูกไม้ผล และพืชตระกูลถั่ว รวมถึงสร้างเครือข่ายชุมชน กลุ่มเยาวชน และผู้นำชุมชน มีการสร้างกฎกติการ่วมกันในการป้องกันยาเสพติด ใน 9 กลุ่มบ้าน 1 เครือข่าย ตามภารกิจ “หมู่บ้านสีขาว” ของกรมการปกครอง และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ทำให้ผู้ที่เคยเสพยาเสพติดมีอาชีพสร้างรายได้ที่มั่นคง และไม่หวนกลับไปสู่นิสัยทางของยาเสพติดอีก

2. การขยายผลการดำเนินการหรือแผนในระยะต่อไป

กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะ ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2562-2565) และแผนพัฒนาด้านงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2561 – 2570) ให้ชุมชนบนพื้นที่สูงมีอาชีพทางเลือกเพื่อสร้างรายได้ทดแทนการปลูกฝิ่น เกิดการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการฟื้นฟูและอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารให้มีสภาพสมบูรณ์ พร้อมทั้งพัฒนาสู่ชุมชนพึ่งพาตนเองบนฐานองค์ความรู้โครงการหลวง ภายใต้การบูรณาการดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ได้แบ่งระดับการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนเป้าหมายเป็น 4 ระดับ

ระดับการพัฒนา	ชื่อหมู่บ้าน	เป้าหมายยกระดับการพัฒนา
A	ห้วยโค้ง	2562
B	แม่แฮหลวง ห้วยบุหลวง	2564 2565
C	ตองหลวง ห้วยปูน้อย ปิตคี แม่แฮน้อย ขุนหาด	2562 2563 2564 2564 2565
D	ห้วยตองน้อย	2562

ปี 2561 บ้านแม่แฮหลวง อยู่ในระดับการพัฒนา B กำหนดเป้าหมายที่จะยกระดับการพัฒนาเป็นระดับ A ภายในปี 2564 เพื่อให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาได้ และแนวทางการพัฒนาของชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับและให้การสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่

3. การแสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนของโครงการ

มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและชุมชน จากการ “ระเบิดจากข้างใน” ให้คนและชุมชน มีความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทั้ง 5 ขั้นตอนได้เอง รวมทั้ง งานวิจัยที่ส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ใช้พื้นที่แปลงเกษตรของเกษตรกร เป็นเสมือนห้องปฏิบัติการชุมชน (Community Laboratory) และเป็นจุดทดสอบสาธิต เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านงานวิจัยและขยายผลองค์ความรู้ในพื้นที่จริง รวมทั้ง การพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำของผู้นำเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้สามารถทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องร่วมกับชุมชน เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลสำเร็จไปยังชุมชนบนพื้นที่สูงอื่น ๆ

กระบวนการพัฒนาพื้นที่เฉพาะกลุ่มบ้านแม่แฮหลวง ตำบลยางเปียง อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตัวอย่างของกระบวนการพัฒนาการบริการแบบองค์รวมอย่างสมดุลและยั่งยืน ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทางของโครงการหลวง และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ทั้ง 17 ประการ โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้ชุมชนบนพื้นที่สูงมีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความมั่นคงทางอาหาร มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ตลอดจน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

